

40789

PCBO Ferwerderadiel

Jaarstukken 2017

2-jun-18

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and strokes, positioned above the text 'PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN'.

Inhoudsopgave

	Pagina
Bestuursverslag	3
Financiële kengetallen	31

Jaarrekening

Grondslagen	32
Model A: Balans per 31 december 2017	35
Model B: Staat van baten en lasten over 2017	36
Model C: Kasstroomoverzicht	37
Model VA: Vaste Activa	39
Model VV: Voorraden en vorderingen	40
Model EL: Effecten en Liquide middelen	41
Model EV: Eigen vermogen	42
Model VL: Voorzieningen en langlopende schulden	43
Model KS: Kortlopende schulden	44
Model G: Verantwoording subsidies	45
Model OB: Opgave overheidsbijdragen	46
Model AB: Opgave andere baten	47
Model LA: Opgave van de lasten	48
Model FB: Financiële baten en lasten	50
Model E: Overzicht verbonden partijen	51
WNT: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi publieke :	52
Niet uit de balans blijkende verplichtingen	54
Bestemming van het resultaat	55
Gebeurtenissen na balansdatum	56

Overige gegevens

Ondertekening door bestuurders en toezichthouders	57
Controle verklaring van de onafhankelijke accountant	58
Gegevens rechtspersoon	59

Bijlagen

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Bestuursverslag 2017

PCBO Ferwerderadiel

(40789)

Datum: juni 2018

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

INHOUDSOPGAVE

- H 1 *Inleiding*
 - 1.1. *Inleiding*
 - 1.2. *Instellingsgegevens*
 - 1.3. *Visie en missie PCBO Ferwerderadiel*
 - 1.4. *Organisatiestructuur*
 - 1.5. *Kernactiviteiten en speerpunten bestuursbeleid 2017*
 - 1.6. *Overige informatievereisten*

- H 2 *Uitgangspunten bestuursverslag*
 - 2.1. *Doel bestuursverslag*
 - 2.2. *Functie bestuursverslag*

- H 3 *Onderwijs*
 - 3.1. *Leerlingenaantallen en prognose*
 - 3.2. *Onderwijs en zorg*

- H 4 *Personeel*
 - 4.1. *Algemeen*
 - 4.2. *Professionalisering*
 - 4.3. *Ziekteverzuimpercentage*
 - 4.4. *Beheersing van uitgaven inzake uitkeringen na ontslag*

- H 5 *Huisvesting*

- H 6 *Financiën*
 - 6.1. *Inleiding*
 - 6.2. *Financiële kaders*
 - 6.3. *Treasury beleid*
 - 6.4. *Kengetallen*
 - 6.5. *Analyse financiële situatie*
 - 6.6. *Analyse resultaat*
 - 6.7. *Reserves*

- H 7 *Toekomstparagraaf*

- H 8 *Continuïteitsparagraaf*

- Bijlagen*
 - 1. *Organogram vereniging*
 - 2. *Schoolgegevens / locaties PCBO Ferwerderadiel*
 - 3. *Bestuurssamenstelling per 01-08-2017*

H 1. INLEIDING

1.1 Inleiding

Het bevoegd gezag van een vereniging is verantwoordelijk voor het opstellen van een jaarverslag.

Het jaarverslag bestaat uit twee documenten, namelijk het bestuursverslag en de jaarrekening. Voor 1 juli van elk jaar dient het jaarverslag van het voorgaande jaar bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te zijn ingediend. Middels dit verslag verantwoordt het bestuur van PCBO Ferwerderadiel de inzet van publieke middelen voor christelijk primair onderwijs in de gemeente Ferwerderadiel.

Horizontale verantwoording

Met dit jaarverslag wil het bevoegd gezag van de vereniging verticaal verantwoording afleggen aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en horizontaal aan de ouders, werknemers en de (G)MR.

1.2 Instellingsgegevens

Naam:	Vereniging voor Protestants Christelijk Basisonderwijs in de gemeente Ferwerderadiel
Bestuursnummer:	40789
Rechtsvorm:	vereniging, opgericht in 1996
Werkgebied:	gemeente Ferwerderadiel
K.v. Koophandel nr:	40005874
Postadres:	Postbus 20, 9074 ZL Hallum
Bezoekadres:	De Streek 4, Ferwert
Telefoon:	0518 - 412489

1.3 Visie en missie van PCBO Ferwerderadiel

Grondslag

De vereniging heeft als grondslag de Bijbel als Gods woord. Deze bron vormt het uitgangspunt en het kader voor de normen en waarden, van waaruit het onderwijs vorm gegeven wordt. Wij willen de kinderen op onze scholen leren hun keuzes te maken vanuit respect, verantwoordelijkheid, solidariteit en zorg voor hun medemensen en hun leefomgeving.

Doel

1. De vereniging heeft als doel vanuit de Bijbelse relatie met God, de jonge mens als lid van een gemeenschap waarin jongeren en ouderen leven uit Godsvertrouwen, te begeleiden en te stimuleren op zijn weg naar volwassenheid.
2. De vereniging stelt zich ten doel werkzaam te zijn tot instandhouding van scholen voor Protestants Christelijk Basisonderwijs in Burdaard, Blije, Ferwert, Hallum, Marrum en Reitsum en tot oprichting van scholen in het werkgebied van de vereniging.
3. Zij tracht dit doel te verwerkelijken door het zoeken van samenwerking in alles wat tot de regionale en algemene belangen van het Christelijk onderwijs behoort door het houden van vergaderingen en voorts door alle andere wettige middelen, welke tot het gestelde doel dienstig zijn.

In bovenstaande artikelen uit de statuten staat beschreven wat we met onze vereniging willen bereiken en waar we voor willen staan. Onze missie of opdracht leiden we daaruit af. De missie geeft kort en kernachtig aan wat we willen bereiken en geeft richting aan ons beleid.

Visie op onderwijs en opvoeding

De scholen geven de christelijke identiteit gestalte door het vertellen en beleven van verhalen uit de Bijbel en door de omgang met elkaar. Ieder kind is een uniek, door God geschapen wezen, met eigen aanleg en mogelijkheden. In nauw overleg met de ouders wordt getracht het kind zo goed mogelijk te begeleiden, zodat het zich optimaal kan ontplooien, met aandacht voor zowel de verstandelijke als de emotionele ontwikkeling. Vanuit deze uitgangspunten moet de school een veilige en vertrouwde leefomgeving zijn en een pedagogisch klimaat bieden waarin onderwijs zo georganiseerd is dat kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Missie

PCBO Ferwerderadiel wil vanuit Bijbelse visie vorm en inhoud geven aan onderwijs, dat aan elk kind recht doet.

Dit betekent dat veiligheid, ontplooiing en acceptatie centrale begrippen zijn.

Het onderwijs houdt daarom meer in dan leren alleen. Ook opvoedkundige en levensbeschouwelijke aspecten spelen een rol. Van een leerkracht mag worden verwacht dat hij of zij deze visie en missie uitdraagt, dat kinderen in hun waarde worden gelaten en dat er respectvol met elkaar wordt omgegaan.

1.4 Organisatiestructuur

1. Algemene Leden Vergadering
2. Commissie Intern Toezicht
3. Bestuur / directeur-bestuurder
4. Schooldirecteuren
5. Medezeggenschap
6. Schoolcommissies

Zie voor het organogram van PCBO Ferwerderadiel Bijlage 1.

Code Goed Bestuur

Op 1 augustus 2009 is de wet 'Goed onderwijs, goed bestuur' van kracht geworden. PCBO Ferwerderadiel is aangesloten bij de PO-raad en de door deze raad ontwikkelde code goed bestuur is ook op de vereniging van toepassing. Het bestuur heeft op basis hiervan de scheiding tussen uitvoerend en toezichhoudend bestuur geregeld door het instellen van een Commissie Intern Toezicht.

1.5 Kernactiviteiten en speerpunten van het gevoerde bestuursbeleid in 2017

De kernactiviteit van de vereniging

Het geven van christelijk onderwijs aan basisschoolleerlingen in de gemeente Ferwerderadiel is de kernactiviteit van de vereniging. Een belangrijk uitgangspunt van de vereniging is de zes scholen in de dorpen zo goed mogelijk in stand te houden.

Bestuurlijke zaken

De meeste zaken waar het bestuur mee bezig is, dragen een school overstijgend karakter. In 2017 heeft het bestuur zich vooral beziggehouden met de strategische koers van de vereniging. Dit heeft geresulteerd in het strategisch beleidsplan 2017-2021 met als titel "Zijn wie je bent" De strategische keuzes zijn op de algemene ledenvergadering van 21 juni 2017 aan de leden toegelicht. Daarnaast heeft ook de renovatie van Op Streek in Ferwert de nodige aandacht gehad.

1.6 Overige informatievereisten

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Het schoolbestuur is zich continu bewust van het maatschappelijk speelveld waarin het zich bevindt en van de noodzaak om op maatschappelijk verantwoorde wijze het onderwijs binnen de vereniging inhoud te geven. Dit onderwerp maakt tevens onderdeel uit van de dialoog die het bestuur met andere betrokken partijen voert. In de toekomst wordt hieraan nadere invulling gegeven.

Toelatingsbeleid

De scholen zijn toegankelijk voor alle kinderen van ouders die de grondslag van de vereniging respecteren.

Internationalisering

Internationalisering is bij onze vereniging niet van toepassing.

Klachtenregeling

Het bestuur is aangesloten bij de landelijke klachtencommissie van de besturenorganisatie Verus en heeft een klachtenregeling. Naast ouders en leerlingen kan een ieder die deel uitmaakt van de schoolgemeenschap klachten indienen. Die kunnen betrekking hebben op gedragingen en beslissingen van het bestuur en personeel of het nalaten daarvan en ook op gedragingen van anderen die deel uitmaken van de schoolgemeenschap.

De klachtenregeling is alleen van toepassing als andere mogelijkheden om gehoor te vinden voor een klacht zijn uitgeput. Veruit de meeste klachten over de dagelijkse gang van zaken in de school zullen in onderling overleg tussen ouders, leerlingen, personeel en schoolleiding op een juiste wijze worden afgehandeld. Indien dat echter, gelet op de aard van de klacht niet mogelijk is, of indien de afhandeling niet naar tevredenheid heeft plaatsgevonden, kan men een beroep doen op deze klachtenregeling.

H 2. UITGANGSPUNTEN

2.1. Doel van het bestuursverslag.

Het doel van dit verslag is inzicht te geven in de besteding van de beschikbaar gestelde middelen waarmee aan de scholen toevertrouwde kinderen onderwijs geboden krijgen.

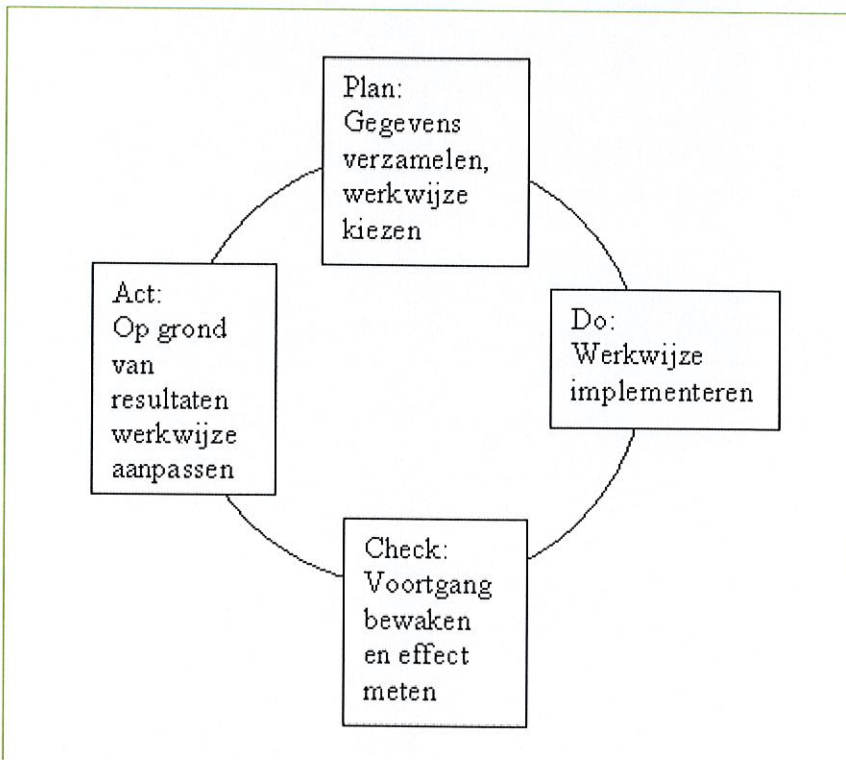
Het bestuur wil met dit verslag met name inzicht geven in het (financiële) reilen en zeilen van de vereniging aan het personeel, de ouders en de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad.(GMR)

Verder kan het gebruikt worden voor informatie aan bijvoorbeeld het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de onderwijsinspectie, het voortgezet onderwijs, de gemeente en de peuterspeelzalen in de regio.

Het verslag is een middel om op hoofdlijnen een beeld te geven waar de beschikbare geldelijke middelen aan zijn besteed en in de toekomst aan zullen worden besteed.

Ook past het in de plan-do-check-act gedachte die we bij de kwaliteitszorg binnen de vereniging hanteren.

Ter verduidelijking volgt hieronder de kwaliteitscirkel van Deming.

De kwaliteitscyclus van Deming.

2.2 Functie van het bestuursverslag

Het bestuurs- en jaarverslag kent onder andere de volgende functies:

- a. een verantwoordingsdocument
- b. een (intern) beheersdocument
- c. een informatiedocument
- d. een vergelijkingsinstrument
- e. een public relations document.

H 3. ONDERWIJS

3.1 Leerlingenaantallen en leerlingenprognose

De belangrijkste doelstelling van de vereniging is het verzorgen van christelijk basisonderwijs in de dorpen binnen de gemeente Ferwerderadiel.

In 2017 zijn daartoe in zes dorpen basisscholen te vinden die variëren in leerlingenaantal van 38 tot meer dan 240 leerlingen.

In Tabel 1 staat een overzicht van de leerlingenaantallen per teldatum 1 oktober 2017 en een leerlingenprognose voor de komende jaren vermeld. Hoewel een prognose vanwege onvoorziene omstandigheden jaarlijks moet worden bijgesteld is de verwachting dat het aantal leerlingen op de scholen van PCBO Ferwerderadiel de komende jaren licht zal dalen, mede door de verwachte sluiting van de Flieterpen in Reitsum. Prognoses over een periode van 15 jaar laten een beeld van geleidelijke krimp zien. Het bestuur zal de komende jaren daarop moeten anticiperen.

De leerlingenaantallen per 1 oktober 2017 en een leerlingenprognose voor de komende jaren.

feitelijk		1-10-2014		1-10-2015		1-10-2016		1-10-2017	
		OB	BB	OB	BB	OB	BB	OB	BB
04JG	De Flieterpen	22	18	20	21	14	24	10	23
05OU	It Fundamint	107	122	118	116	130	111	122	115
06QO	De Ikker	34	38	33	42	35	41	37	36
07ME	Op Streek	48	49	46	45	50	47	46	48
08BI	De Welle	52	76	54	73	60	66	64	65
08LZ	Aasterage	72	77	74	68	72	64	85	63
		715		710		714		714	

prognose		1-10-2018		1-10-2019		1-10-2020		1-10-2020	
		OB	BB	OB	BB	OB	BB	OB	BB
04JG	De Flieterpen	9	22	0	0	0	0	0	0
05OU	It Fundamint	116	118	123	121	113	133	108	122
06QO	De Ikker	33	36	41	43	44	45	43	45
07ME	Op Streek	44	53	49	51	46	51	49	46
08BI	De Welle	70	50	65	58	63	63	62	64
08LZ	Aasterage	75	73	71	72	77	76	67	85
		699		694		711		691	

3.2. Onderwijs en zorg

De scholen voldoen allemaal aan de basiskwaliteit. Vanaf augustus 2017 is er een nieuw toezicht. De inspectie gaat breder kijken om te beoordelen of een school aan de basiskwaliteit voldoet. Voorheen keken ze met name naar de opbrengsten, de onderwijsresultaten en naar onderdelen van het onderwijsproces. Nu worden bijvoorbeeld ook de veiligheid en het zicht op ontwikkeling van de leerlingen meegewogen. Daarnaast verbinden ze de oordelen directer aan de vraag of scholen zich houden aan de - wettelijk vastgelegde - deugdelijkheidseisen. Ook dat is een reden waarom een school het oordeel 'onvoldoende' kan krijgen, ook als de school eerder een basisarrangement had.

De eindopbrengsten van onze scholen liggen boven de inspectie ondergrens. Op alle scholen wordt de IEP-toets als eindtoets afgenomen. Vanuit de bovenschoolse rapportage beschikken

we over de IEP Eindtoetsresultaten van alle scholen en werken doelgericht aan de opbrengsten van elke individuele school.

Het schooljaar 2017-2018 werkt de vereniging mee aan een onderzoek van GION waarbij gekeken is naar de leerwinst van de scholen en hoe we deze kunnen inzetten om de prestaties op de scholen te verbeteren. De leerwinst op onze scholen kunnen we beschouwen als normale leerwinstfluctuaties of bovengemiddelde leerwinst. Bij een aantal groepen kan de leerwinst niet goed worden berekend omdat de groepen te klein zijn.

Om de kwaliteitszorg van alle scholen goed in beeld te krijgen werken wij op alle scholen met WMK (Werken met Kwaliteitskaarten). In een cyclus van 4 jaar komen alle onderdelen aanbod. De scholen nemen na analyse en gesprek binnen het team de uitkomst van WMK mee in het schooljaarplan.

Om aan de wet Sociale Veiligheid te voldoen en de veiligheidsbeleving van de kinderen goed in beeld te krijgen nemen we op alle scholen vanaf schooljaar 2017-2018 de Sociale Veiligheidslijst van de Kanjertraining af. De school kan deze informatie gebruiken als aanknopingspunten voor de verbetering van het veiligheidsbeleid. Op alle scholen gebruiken wij het antipestbeleid van de Kanjertraining. Op verenigingsniveau is er een veiligheidsplan opgesteld en vastgesteld in de GMR.

Om de samenwerking binnen en tussen de scholen te versterken (van en met elkaar leren, halen en brengen) hebben we diverse werkgroepen zoals van de taalcoördinatoren, de rekencoördinatoren, de Intern Begeleiders, het zorg advies team, Wetenschap en techniek, het jonge kind, de werkgroep planlast en bouwoverleg. De kwaliteitszorg medewerker is voorzitter van deze werkgroepen en stuurt de verschillende processen aan.

In het zorgbeleidsplan staat beschreven hoe wij binnen de vereniging werken en welke in- en externe partners betrokken zijn. Het zorgbeleidsplan wordt gedurende de cursus 2017-2018 geëvalueerd en bijgesteld.

H 4. PERSONEEL

4.1. Algemeen

Het bevoegd gezag is werkgever van de medewerkers op de scholen. Op 31 december 2017 waren 83 personeelsleden in dienst voor in totaal 54,15 Fte.

Verdeling van de medewerkers van PCBO Ferwerderadiel per salarisgroep.

Schaal	Totaal	Fulltime	Parttime	
LA	Aantal Personen	55	6	49
	Bezetting (wtf)	36,9126		
DB	Aantal Personen	4	3	1
	Bezetting (wtf)	3,9000		
LB	Aantal Personen	7	1	6
	Bezetting (wtf)	4,7674		
B2	Aantal Personen	1	1	0
	Bezetting (wtf)	1,0000		
0001	Aantal Personen	6	0	6
	Bezetting (wtf)	2,2928		
0003	Aantal Personen	1	0	1
	Bezetting (wtf)	0,4000		
0004	Aantal Personen	7	0	7
	Bezetting (wtf)	3,6875		
0006	Aantal Personen	1	0	1
	Bezetting (wtf)	0,6511		
0007	Aantal Personen	1	0	1
	Bezetting (wtf)	0,5424		

De gewogen gemiddelde leeftijd van de medewerkers van de afgelopen vier jaren

Naam	1-10-2014	1-10-2015	1-10-2016	1-10-2017
40789	40,9	39,68	38,11	39,05
04JG de Flieterpen	42,76	42,89	38,61	39,27
05OU It Fundamint	39,26	39,74	39,36	39,50
06QO De Ikker	39,25	37,06	36,53	36,25
07ME Op streek	47,47	43,58	44,49	44,16
08BI De Welle	43,17	41,09	38,14	39,63
08LZ Aasterage	35,37	36,04	36	36,58

Hieronder staat een overzicht van de leeftijdsverdeling van de medewerkers. Daaruit blijkt dat 20% van de personeelsleden 55 jaar of ouder is. Dit betekent dat het leeftijdsfasebewust personeelsbeleid belangrijker wordt. In 2016 was dit percentage 25%.

Leeftijdsverdeling van de medewerkers per 31 december 2017.

	Totaal	Leeftijd cohort										
		0/19	20/24	25/29	30/34	35/39	40/44	45/49	50/54	55/59	60/64	>= 65
Aantal Personen	83	0	4	15	10	11	7	9	10	11	6	0
Bezetting (wtf)	54,1538		2,6375	9,8342	6,7161	6,8383	4,8323	5,1223	7,0912	7,6254	3,4565	

Hierna volgt een overzicht van de personeelssterkte per geslacht en een tabel met de verdeling tussen deeltijdcategorie. Hierin valt op dat de grootste groep 2 tot 4 dagen werkt. Bij Ferwerderadiel werken 11 fulltimers.

Personeelssterkte per geslacht

Geslacht		Totaal	Fulltime	Parttime
Vrouw	Aantal Personen	72	5	67
	Bezetting (wtf)	45,2338		
Man	Aantal Personen	11	6	5
	Bezetting (wtf)	8,9200		

Deeltijd (WTF) verdeling.

	Totaal	Deeltijd (WTF) cohort					
		0 - 0.2	0.2 - 0.4	0.4 - 0.6	0.6 - 0.8	0.8 - 1.0	>= 1.0
Aantal Personen	83	2	5	25	26	14	11
Bezetting (wtf)	54,1538	0,2819	1,5154	12,3721	16,8501	12,1343	11,0000

4.2 Professionalisering

Het bestuur van de vereniging heeft beleid vastgesteld met betrekking tot de manier waarop medewerkers dienen te functioneren. Alle scholen binnen de vereniging beschikken over organisatie- en specifieke schoolcompetenties. Ieder personeelslid beschikt over en beheert zelf een bekwaamheidsdossier. Aan de hand van de vastgestelde gesprekkencyclus wordt de ontwikkeling en scholing van leerkrachten gemonitord. Alle leerkrachten hebben een persoonlijk ontwikkelingsplan (pop) en er vindt collegiale consultatie plaats.

4.3 Ziekteverzuimpercentage

Het ziekteverzuimpercentage over het kalenderjaar 2017 bedroeg 9,4%.

Ziekteverzuimpercentages PCBO Ferwerderadiel over de jaren 2010 tot en met 2017

Naam	2012	2013	2014	2015	2016	2017
40789	6,41	5,81	4,1	7,05	9,91	9,4
04JG de Flieterpen	10,21	11,52	11,34	8,39	0,9	1,31
05OU It Fundamint	9,23	2,89	2,71	5,13	9,53	9,05
06QO De Ikker	0,79	1,61	3,43	7,91	8,01	10,05
07ME Op streek	5,71	2,29	5,75	11,73	14,65	7,08
08BI De Welle	11,37	9,33	2,28	2,91	10,48	18,19
08LZ Aasterage	4,17	7,42	1,71	6,25	15,89	7,24

Bij de interpretatie van de verzuimpercentages dient er rekening mee te worden gehouden dat het aantal onderwijsgevenden op de meeste scholen gering is en het ziekteverzuim van één medewerker een grote invloed heeft op het verzuimpercentage. Het verzuimpercentage is in 2017 gestegen als gevolg van een aantal langdurig, niet arbeid gerelateerde, zieke medewerkers.

4.4 Beheersing van uitgaven inzake uitkeringen na ontslag

Vanaf 2017 is via resultaatbestemming een bestemmingsreserve personeel gevormd in verband met personele frictiekosten. In het verslagjaar bedroeg deze reserve € 50.000. In het kader van de WWZ is dit nodig om zo nodig transitievergoedingen te kunnen betalen. Daarnaast kan een deel van de bestemmingsreserve worden besteed aan noodzakelijke scholing, outplacement en juridische bijstand.

H 5. HUISVESTING

Het bestuur van PCBO Ferwerderadiel is van mening dat adequate huisvesting één van de essentiële randvoorwaarden is voor het geven van kwalitatief verantwoord onderwijs. In het kader van onderwijskundige aanpassingen is een aantal schoolgebouwen de afgelopen jaren aan de hedendaagse eisen aangepast.

Nieuwe onderwijskundige concepten vragen vaak ook bouwtechnische aanpassingen. Er is bijvoorbeeld behoefte aan ruimtes waar groepjes kinderen kunnen samenwerken en aan ruimtes waar met kleine groepen kinderen gewerkt kan worden. In principe heeft elke school een aparte directiekamer, een personeelsruimte en een vertrek voor de intern begeleider.

Vanaf 2015 komt het groot buitenonderhoud voor rekening van de vereniging. In de meerjarenbegroting is hier rekening mee gehouden. Omdat het bestuur niet heeft kunnen reserveren voor groot onderhoud en/of renovaties is besloten om de investeringen welke hiermee gepaard gaan en die de economische levensduur van het gebouw beduidend verlengen, af te schrijven over een periode van 25 jaar. Met de gemeente is ook in 2017 regelmatig overleg geweest over verbouw- en nieuwbouw van de scholen in Marrum en Ferwert. De door de gemeente toegezegde bijdrage met betrekking tot de renovatie van de Aasterage in Marrum is begin 2017 overgemaakt. De toegezegde bijdrage van de gemeente voor het groot onderhoud van Op Streek in Ferwert is volledig ingezet voor de in 2017 gerealiseerde renovatie van het gebouw. De aanvullende investering wordt conform de nieuwe gedragslijn over 25 jaren afgeschreven.

Op de schoolpleinen bevindt zich een aantal buitenspeeltoestellen. Deze toestellen zijn allemaal goedgekeurde apparaten die voorzien zijn van een keurmerk. Deze speelattributen worden meerdere keren per jaar door een gemeentelijk medewerker geïnspecteerd. Scholen ontvangen van deze inspectie een logboek. In verband met de veiligheid wordt er op toegezien dat alleen goedgekeurde toestellen door de kinderen worden gebruikt. Bij geconstateerde gebreken aan een toestel, wordt dat niet eerder weer gebruikt dan dat de gebreken zijn verholpen.

In 2017 heeft Visser Bouwmanagement Fryslân de meerjaren onderhoudsplanung geactualiseerd. De daarin geraamde onderhoudskosten zijn voor het bevoegd gezag in principe het uitgangspunt bij het vaststellen van de kosten groot onderhoud ten laste van het bevoegd gezag voor de komende jaren.

H 6. FINANCIËN

6.1. Financiële kaders

Sinds de invoering van de lumpsumfinanciering zijn de verantwoordelijkheden ten aanzien van de beheersing van zowel de personele en materiële kosten volledig bij het schoolbestuur komen te liggen. Om deze verantwoordelijkheid nu en in de toekomst te kunnen nemen, is een gezonde financiële situatie evenals een goed werkende Planning & Control van groot belang. De verantwoordelijkheid voor het opstellen van de begroting ligt bij het bestuur. De Commissie Intern Toezicht keurt de begroting goed en de realisatie van de begroting en de bewaking ervan is een taak van de directeur bestuurder. Deze rapporteert op geregelde tijden aan de Commissie Intern Toezicht.

Met het administratiekantoor zijn afspraken gemaakt over de periodieke levering van managementinformatie.

6.2 Financiële kaders

Het bestuur heeft minimum- en streefwaarden van belangrijke financiële kengetallen vastgesteld. Elk jaar wordt in de begroting vastgesteld hoe de beschikbare middelen over de scholen en het management worden verdeeld. Bij de verantwoording van de middelen wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen private en publieke gelden.

Prestatiebox

Deze subsidie is een verzameling van verschillende subsidies zoals de professionalisering schoolleiders, opbrengst gericht werken, professionalisering leraren en cultuur. In 2017 heeft de vereniging € 106.600 aan subsidie prestatiebox ontvangen. De prestatiebox is in 2017 ten behoeve van het personeel ingezet. De component cultuur wordt bij de scholen voornamelijk ingezet in voorstellingen verzorgd door Keunstwurk en OPUS3.

6.3 Treasurybeleid

Het treasurybeleid is vastgesteld binnen de kaders van de regeling beleggen en belenen voor instellingen voor onderwijs en onderzoek. In het Treasurystatuut wordt het treasurybeleid uiteengezet evenals een beschrijving van de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de Treasurycommissie. Door deze commissie wordt jaarlijks het Treasuryplan opgesteld en de resultaten en bevindingen worden gerapporteerd aan het bestuur. In onderstaande tabel staat een overzicht van de effectenportefeuille van de vereniging en de waarde hiervan per 31 december 2017. Het betreft beleggingen van privaat vermogen.

Overzicht van de effectenportefeuille van privaat vermogen per 31 december 2017 inclusief de vergelijkende cijfers per 31-12-2016.

	Balanswaarde 31-12-2017	Balanswaarde 31-12-2016
Amundi Equity Global	-	5.368
BNP Flex US Mortgage	11.521	11.483
Fonds Actiam Index Wereld	28.772	27.723
Fonds Allianz	29.314	26.682
Fonds BGF G1 Jap SmMid Opp	5.284	4.313
Fonds Fid Pacific	5.844	4.879
Fonds Kempen	8.994	9.064
Fonds Magellan I	2.866	3.977
Fonds Northern Tn Wld	28.225	26.465
Fonds Northern Tr em	7.454	6.217
Fonds Rob 1Cons Trends	-	5.983
Fonds Rob High Yield Bd	-	11.341
Fonds Rob Lux	13.240	17.748
Fonds Robeco G1b TR FH	14.137	10.852
Fonds Robeco Gl mul	28.575	26.672
Fonds Schroder Euro Co	4.393	8.707
Fonds Schroder ISF Front	9.569	5.688
Fonds Thread Pan Eur Small	9.799	8.767
Fonds Vanguard G1	6.207	5.767
Fonds Vanguard inf link	26.848	24.896
Fonds Vanguard Japan Stock	5.240	4.872
Fonds Vanguari GLob	28.366	26.456
JPMorgan EM Markets	4.529	5.365
Pictet Rob Eur. Cap	-	6.861
Pimco Global	7.073	9.536
Vanguard Pacific ex Japan	5.016	5.243
Amundi ETF CAC 40	10.011	-
iShares Automation en Robotics ETF	10.106	-
Invesco Glob Inv Grade Corp	15.302	-
Neuberger Berman EMD	6.722	-
	333.404	310.925

6.4 Kengetallen

Binnen onze vereniging zijn belangrijke grenswaarden van financiële kengetallen vastgesteld. Deze hebben vooral betrekking op kengetallen over de balanssituatie per 31 december van enig jaar. De Commissie Don maakt hierbij onderscheid tussen een beoordeling van het vermogensbeheer en een beoordeling van het budgetbeheer.

Hieronder staat een overzicht van de kengetallen voor PCBO Ferwerderadiel over het jaar 2016 en 2017.

Overzicht van de financiële kengetallen van de vereniging over 2017.

	2016	2017
	Realisatie	Realisatie
1. Vermogensbeheer		
Solvabiliteit	69%	71%
Kapitalisatiefactor	42%	35%
2. Budgetbeheer		
Rentabiliteit	-2,8%	4,6%
Liquiditeit (quick ratio)	1,6	1,5
3. Weerstandvermogen		
Weerstandvermogen	39%	42%

Beoordeling van het vermogensbeheer (balans)

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de verhouding aan tussen het eigen vermogen en het totale vermogen en verschaft zo inzicht in de financieringsopbouw en geeft aan in hoeverre aan de verplichtingen op de langere termijn kan worden voldaan. In de afgelopen jaren werd door het onderwijs veelal een percentage van 50% als eis gesteld. Door de eerder genoemde Commissie Don is de minimumeis op 20% gesteld. De vereniging heeft zowel in 2016 als 2017 een hogere solvabiliteit dan de hierboven genoemde percentages. Dit geeft aan dat de vereniging ruim voldoende in staat is om haar schulden te voldoen. Zou dit kengetal onder de signaleringsgrens vallen dan zou de vereniging in moeilijkheden kunnen komen om haar schulden te voldoen.

Weerstandvermogen

Na de invoering van de lumpsumbekostiging heeft het bestuur een grotere zeggenschap gekregen over de inzet van financiële middelen. Tegelijk zijn ook de risico's die onderwijsorganisaties lopen toegenomen. Door het bevoegd gezag is een globale risicoscan uitgevoerd waarop is besloten dat voor geconstateerde risico's en eventuele restrisico's een minimale buffer aanwezig moet zijn. Een weerstandvermogen tussen 10% en 40% wordt aanvaardbaar geacht. In 2017 komt de vereniging uit op 42% en zit hierbij dus aan de bovengrens van het weerstandvermogen.

Kapitalisatiefactor (KF)

Het kengetal weerstandvermogen is door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, op advies van de Commissie Don, vervangen door het nieuwe kengetal "kapitalisatiefactor". Een te hoge kapitalisatiefactor zou er volgens de commissie op kunnen duiden dat een deel van het kapitaal van een bestuur niet of inefficiënt wordt benut voor de vervulling van haar taken. Voor besturen in het Primair Onderwijs met meer dan € 8.000.000 aan baten per jaar wordt een bovengrens van 35% gehanteerd. Voor kleine besturen met circa € 2.000.000 aan baten wordt een bovengrens van 60% gehanteerd. PCBO Ferwerderadiel is in dit opzicht een klein bestuur en de kapitalisatiefactor van 2017 is 35%.

Beoordeling van het budgetbeheer

Liquiditeit

De liquiditeit geeft de verhouding aan tussen de vlottende activa en de kortlopende schulden. Het geeft aan in welke mate onze vereniging op de korte termijn aan haar kortlopende schulden kan voldoen. Door het bestuur een minimumwaarde vastgesteld van 1,3. Door de Commissie Don is de ondergrens bepaald op 0,5 en de bovengrens op 1,5. De signaleringgrens is zowel in 2016 als in 2017 hoger dan 1,3 en dit geeft aan dat de vereniging op korte termijn aan haar verplichtingen kan voldoen. De grens zou niet lager dan 1,3 mogen zijn want dan zou de vereniging niet op korte termijn aan haar verplichtingen kunnen voldoen.

Rentabiliteit

De rentabiliteit geeft de verhouding aan tussen de winst en het totale vermogen op basis waarvan dit resultaat is gerealiseerd. Het bestuur heeft bepaald dat de rentabiliteitseis nihil is, mits het weerstandvermogen op peil is. Met andere woorden: er wordt geen winst nagestreefd zolang er een voldoende buffer is voor onvoorziene risico's. De rentabiliteit bedroeg 4,6% in 2017.

6.5. Analyse financiële situatie

De hiervoor genoemde financiële kengetallen voor vermogensbeheer en budgetbeheer geven een goede indicatie van de financiële situatie van onze vereniging. Alle kengetallen voldoen aan de normen van het bestuur en daarmee is de financiële situatie gezond te noemen.

6.6 Analyse resultaat

Het exploitatieresultaat 2017 is € 194.400 positief. In vergelijking met de begroting 2017 is dit een positieve afwijking € 164.000. Ten opzichte van 2016 is het resultaat € 305.500 hoger.

Overzicht van begroting en realisatie 2017, de realisatie 2016 en de begroting 2018.

	Realisatie 2016	Begroting 2017	Realisatie 2017	Begroting 2018
3. Baten				
3.1 Rijksbijdragen	3.865.381	3.926.478	4.091.927	4.107.300
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	4.757	4.778	2.044	4.400
3.5 Overige baten	120.152	80.986	105.365	69.680
Totaal baten	3.990.290	4.012.242	4.199.336	4.181.380
4. Lasten				
4.1 Personeelslasten	3.327.461	3.206.422	3.234.374	3.269.850
4.2 Afschrijvingen	134.094	132.639	127.408	151.922
4.3 Huisvestingslasten	262.376	304.885	282.343	378.160
4.4 Overige lasten	395.829	361.893	385.799	376.530
Totaal lasten	4.119.759	4.005.839	4.029.924	4.176.462
Saldo baten en lasten	-129.469	6.403	169.413	4.918
6 Financiële baten en lasten	18.422	24.000	24.991	20.000
Resultaat	-111.047	30.403	194.403	24.918

Toelichting op de staat van baten en lasten

Baten

	Begroting 2017	Realisatie 2017	Vershil
3. Baten			
3.1 Rijksbijdragen	3.926.478	4.091.927	165.449
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	4.778	2.044	-2.734
3.5 Overige baten	80.986	105.365	24.379
Totaal baten	4.012.242	4.199.336	187.094

De totale baten zijn € 187.100 hoger dan begroot. Een groot gedeelte hiervan betreft de hogere Rijksbijdragen.

De hogere vergoeding voor personele bekostiging, Personeels- en arbeidsmarktbeleid en prestatiebox is toe te rekenen aan de aanpassing van de bekostigingsvariabelen na vaststellen van de begroting 2017. De grootste prijsaanpassing is het gevolg van de kabinetsbijdrage

2017. Deze is eerder dan andere jaren vastgesteld, vanwege de belofte van het kabinet om de pensioenpremiestijging te compenseren. De kabinetsbijdrage is hierdoor op zo'n wijze door het kabinet verhoogd, dat zowel de pensioenpremie verhoging per 1-1-2017, als de in de CAO PO aangegane verplichtingen betreffende de eenmalige uitkering van € 500 per 1 april 2017 gefinancierd worden.

Half oktober is ook de afrekening van de bekostiging 2016-2017 bekend geworden. Er is circa € 70.000 aan nabetaaling ontvangen voor schooljaar 2016-2017.

Conform de afspraken in het bestuursakkoord is het bedrag dat per schooljaar 2017-2018 beschikbaar wordt gesteld via de prestatiebox, opgehoogd met circa € 38 per leerling tot een bedrag van € 166,50 per leerling.

Naast deze verhoging van de vergoedingen wordt meer Personele groei bekostiging ontvangen dan begroot, circa € 11.500 hoger dan begroot.

Ten slotte zijn ook de vergoedingen van het Samenwerkingsverband hoger dan begroot, circa € 30.500. De nieuwe beschikking voor schooljaar 2017-2018 is hoger dan begroot. Daarnaast is een éénmalige bijdrage van het samenwerkingsverband ontvangen ad € 6.400 voor de verdeling van het saldo 2014-2015 en een bijdrage ad € 4.600 in verband met de stijging van de rijkbijdragen

De overige overheidsbijdragen zijn licht lager dan begroot en dan voorgaand boekjaar. Het betreft de subsidie Fries. Het ontvangen deel dat betrekking heeft op 2018 laten we via de balans lopen zodat deze baten in 2018 vallen.

De overige baten ten slotte zijn circa € 24.400 hoger dan begroot. Dit verschil wordt onder andere veroorzaakt door een bijdrage van Kon. Visio in verband met een slechtziende leerling en restituties van het Vervangings- en Participatiefonds.

Ook is de besteding van de subsidie Muziek Impuls hoger dan begroot, er is in 2017 meer besteed van de ontvangen subsidie. Tegenover deze baten staan voor hetzelfde bedrag aan kosten waardoor het geen invloed heeft op het resultaat.

Lasten

	Begroting 2017	Realisatie 2017	Vershil
4. Lasten			
4.1 Personeelslasten	3.206.422	3.234.374	-27.952
4.2 Afschrijvingen	132.639	127.408	5.231
4.3 Huisvestingslasten	304.885	282.343	22.542
4.4 Overige lasten	361.893	385.799	-23.906
Totaal lasten	4.005.839	4.029.924	-24.085

De totale lasten overschrijden de begroting met € 24.100.

De totale personele lasten zijn circa € 28.000 hoger dan begroot. Onderstaand overzicht geeft het verschil weer van de loonkosten directie, OP en OOP (exclusief vervanging).

	Begroting	Realisatie	Vershil
Loonkosten	€ 3.096.901	€ 3.139.891	€ -42.991
FTE's	49,00	49,47	-0,47
GPL	€ 63.202	€ 63.475	€ -272
Volume-effect	(verschil FTE x prijs begroting)		€ -29.512
Prijseffect	(verschil GPL x werkelijk aantal FTE)		€ -13.479
Totaal overschrijding			€ -42.991

Naast de lonen en salarissen zijn ook overige personele kosten gemaakt. Enkele verschillen met de begroting betreffen hier een malus van het Vervangingsfonds ad € 56.000 en meer kosten voor scholing.

De afschrijvingen zijn nagenoeg gelijk aan de begroting.

De huisvestingslasten zijn lager dan begroot, circa € 22.500. De kosten voor onderhoud zijn wel hoger dan begroot, circa € 35.700. Het onderhoud op de scholen is een aantal jaren minder goed uitgevoerd en wordt vanaf schooljaar 2017-2018 weer consequent uitgevoerd waardoor de kosten flink hoger zijn dan begroot en voorgaand boekjaar. Er zijn een aantal positieve afrekeningen van het gas ontvangen ad € 7.000 waardoor deze kosten lager zijn dan begroot. Doordat er minder kosten voor groot onderhoud ten laste van de voorziening zijn gebracht dan vooraf gedacht is een vrijval verwerkt.

De overige lasten zijn circa € 23.900 hoger dan begroot. De begroting op leermiddelen is lager ingezet dan de realisatie 2016 zodat er bewust met de uitgaven omgegaan werd. De realisatie is wel lager dan voorgaand boekjaar, maar de begroting is niet helemaal gehaald.

Om de kosten voor ICT beter in de gaten te houden zijn deze verdeeld in ICT en ICT licenties. De kosten voor licenties nemen een steeds groter deel van het budget in. De totale kosten voor ICT zijn circa € 9.800 hoger dan begroot.

Ten slotte zijn ook de totale private lasten hoger dan begroot, circa € 17.400.

Verdeling van het resultaat

Van het positieve exploitatiesaldo ad € 194.400 is € 128.200 toegevoegd aan de publieke algemene reserve. Ook is een bestemmingsreserve personeel ad € 50.000 gecreëerd. Ten slotte is in totaal € 16.200 toegevoegd aan de private reserve van de vereniging.

6.7 Reserves

Voor een goede bedrijfsvoering acht het bestuur het aanhouden van een aantal geormerkte reserves noodzakelijk. Dit zijn de zogenaamde bestemmingsreserves.

Nieuw in 2017 is de bestemmingsreserve personeel ad € 50.000. Deze bestemmingsreserve is bestemd voor personele frictiekosten. In het kader van de WWZ is dit nodig om zo nodig transitievergoedingen te kunnen betalen. Daarnaast kan een deel van bestemmingsreserve worden ingezet aan noodzakelijke scholing, outplacement en juridische bijstand.

De private bestemmingsreserves betreffen privaat vermogen en zijn vooral gevormd door de verkoop van een aantal schoolwoningen welke in het verleden uit privaat vermogen zijn opgebouwd. Het bestuur heeft beschikking over deze reserve en beslist over de besteding hiervan binnen de hierover afgesproken kaders.

Het niet geormerkte deel van het eigen vermogen heeft betrekking op de publieke exploitatie-resultaten van de scholen en is ondergebracht in algemene reserves per school.

H.7 TOEKOMSTPARAGRAAF

Bestuurlijke ontwikkelingen

Vanuit het bestuur bestaat de nadrukkelijke wens om als zelfstandige organisatie voort te blijven bestaan om ons doel, het in stand houden en bevorderen van kwalitatief goed christelijk onderwijs in onze dorpen, te realiseren. Dit is wat ons bestaansrecht geeft en waar we voor staan.

We sluiten hierbij echter niet onze ogen voor alle ontwikkelingen om ons heen, voorwaarde is en blijft beheersbaarheid op organisatorisch, kwalitatief en financieel gebied. Bij de realisatie van ons beleid zullen we daarom de mogelijkheden van samenwerking met andere organisaties verder moeten uitwerken. Wanneer wij spreken over samenwerking, maken we een onderscheid tussen samenwerking op bestuurlijk niveau en samenwerking op operationeel niveau.

Bestuurlijk niveau

De openbare scholen binnen de gemeente Ferwerderadiel zijn gevestigd in Ferwert en Hallum. Met Onderwijsgroep Fier zijn verkennende gesprekken geweest om in eerste instantie in Ferwert te komen tot een samenwerkingschool onder het bevoegd gezag van PCBO Ferwerderadiel. Dit blijkt op dit moment echter niet realiseerbaar.

Operationeel niveau

Er is regelmatig overleg over zaken die de scholen in de dorpen raken. Een goede verstandhouding met onze burens is belangrijk.

Onze scholen moeten zich daarom verder ontwikkelen tot aantrekkelijke open christelijke scholen waar christelijke en niet christelijke ouders vol vertrouwen hun kinderen onderwijs laten volgen. Doordat we als vereniging kleiner zijn dan veel onderwijsinstellingen, zijn we samen met onze keuze voor identiteit herkenbaarder. Onze scholen kunnen zich positief profileren op dit punt.

H.8 CONTINUITEITSPARAGRAAF

In de continuïteitsparagraaf beoogt de vereniging dat iedere belangstellende kennis kan nemen van de wijze waarop wordt omgegaan met de financiële gevolgen van het gevoerde en te voeren beleid. Hierbij wordt inzicht gegeven in een aantal kengetallen, op het te verwachten exploitatieresultaat in de komende jaren en de ontwikkeling van de vermogenspositie.

	2017	2018	2019	2020
	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting
1. Vermogensbeheer				
Solvabiliteit	71%	76%	73%	64%
Kapitalisatiefactor	35%	40%	40%	37%
2. Budgetbeheer				
Rentabiliteit	4,6%	0,6%	-3,2%	-8,8%
Liquiditeit (quick ratio)	1,5	1,2	1,2	0,8
3. Weerstandsvermogen				
Weerstandsvermogen	42%	42%	41%	34%
4. Personeels- en leerlingkengetallen				
FTE Directie	4,90	4,90	4,90	4,90
FTE OP	36,72	35,58	36,04	36,04
FTE OOP	7,06	7,17	7,17	7,17
FTE Totaal	48,68	47,65	48,11	48,11
Aantal leerlingen 1-10-t	714	714	697	673

Toelichting

De bovenstaande kengetallen geven de personele bezetting in FTE weer zonder vervanging. Het bestuur houdt rekening met een lichte daling van het aantal leerlingen, mede door de verwachte sluiting van de Flieterpen in Reitsum. Het bestuur zal hier de komende jaren op moeten anticiperen. In de meerjarenbegroting is nog onvoldoende rekening gehouden met deze consequenties zoals zichtbaar in de dalende kengetallen zoals de rentabiliteit.

	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
1.1.2 Materiële vaste activa	1.461.606	1.456.835	1.389.026	1.327.550
1.1.3 Financiële vaste activa	333.404	333.404	333.404	333.404
Vaste Activa	1.795.011	1.790.239	1.722.431	1.660.954
1.2.2 Vorderingen	389.019	389.019	389.019	389.019
1.2.4 Liquide middelen	216.339	97.294	88.633	-71.513
Vlottende Activa	605.358	486.313	477.652	317.506
1 Activa	2.400.369	2.276.552	2.200.083	1.978.460
2.1.1 Eigen Vermogen	1.711.559	1.736.477	1.606.809	1.269.107
2.2 Voorzieningen	273.892	125.157	178.356	294.435
Eigen Vermogen	1.985.451	1.861.634	1.785.165	1.563.542
2.4 Kortlopende schulden	414.919	414.919	414.919	414.919
Vreemd Vermogen	414.919	414.919	414.919	414.919
2 Passiva	2.400.369	2.276.552	2.200.083	1.978.460

Toelichting

De resultaten van de meerjarenbegroting zijn in het eigen vermogen verwerkt. In de materiële vaste activa zijn de meerjareninvesteringen en de afschrijvingen voor de komende jaren verwerkt. In de voorzieningen is rekening gehouden met de begrote dotatie aan de voorziening onderhoud en jubileum en de kosten voor het groot onderhoud welke ten laste van de voorziening onderhoud gebracht worden.

	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
3. Baten				
3.1 Rijksbijdragen	4.091.927	4.107.300	3.959.600	3.762.900
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	2.044	4.400	4.250	4.150
3.5 Overige baten	105.365	69.680	67.405	58.105
Totaal baten	4.199.336	4.181.380	4.031.255	3.825.155
4. Lasten				
4.1 Personeelslasten	3.234.374	3.269.850	3.285.400	3.320.000
4.2 Afschrijvingen	127.408	151.922	162.108	147.177
4.3 Huisvestingslasten	282.343	378.160	361.285	358.250
4.4 Overige lasten	385.799	376.530	372.130	357.430
Totaal lasten	4.029.924	4.176.462	4.180.923	4.182.857
Saldo baten en lasten	169.413	4.918	-149.668	-357.702
6 Financiële baten en lasten	24.991	20.000	20.000	20.000
Resultaat	194.403	24.918	-129.668	-337.702

Toelichting

Deze begroting is tot stand gekomen na overleg tussen het bestuur en de adviseurs van het administratiekantoor. De cijfermatige onderbouwing is gebaseerd op de jaarrekening 2016 en de realisatie tot en met oktober 2017. Daarnaast is rekening gehouden met de geformuleerde doelstellingen, activiteitenplannen, de meerjaren investeringsplannen, het onderhoudsplan en het meerjaren bestuursformatieplan.

Bij het opmaken van deze meerjarenbegroting is een aantal keuzes gemaakt en in vorenstaande cijfers meegenomen.

Interne risicobeheersings- en controlesysteem

De interne beheersing van de processen en de risico's binnen de vereniging is primair een verantwoordelijkheid van het bestuur. Het totale stelsel van functiescheidingen, autorisaties en andere maatregelen en procedures ondersteunt het bestuur bij het beheersen van de processen en de risico's. Naast de inbedding van interne beheersing vanuit de lijn, vindt monitoring van het niveau van interne beheersing en de naleving ervan vanuit de directie plaats en vanuit het administratiekantoor Preadyz, onder meer door het uitvoeren van onderzoeken op de naleving van maatregelen en procedures. De directeur bestuurder, ondersteund door een adviseur van Preadyz bewaakt tevens de opvolging van de door de externe accountant, medewerkers van Preadyz en eventuele overige partijen gedane aanbevelingen op het gebied van interne beheersing en rapporteert hierover minimaal twee keer per jaar.

Het bestuur is van mening dat het gehele stelsel van het interne risicobeheersings- en controlesysteem bijdraagt aan het rechtmatig en doelmatig realiseren van de doelstellingen van de vereniging.

Belangrijkste risico's en onzekerheden

Het grootste financiële risico binnen onderwijsorganisaties wordt gevormd door een mismatch tussen de rijksbekostigde en de werkelijke personele lasten. Dit geldt ook voor onze organisatie. Een weloverwogen aanstellingsbeleid beperkt dit risico.

De verwachte krimp van het aantal leerlingen in onze regio treedt vooralsnog niet op. Wel is de verwachting dat als gevolg van invoering van de WWZ er een inzet en wellicht uitbreiding van het vaste personeelsbestand zal plaatsvinden om in de benodigde vervangingsbehoefte te kunnen voorzien. Onduidelijk is op dit moment wat de gevolgen zijn van de nieuwe CAO Primair Onderwijs 2018-2019 als het gaat om hoe om te gaan met vervanging in relatie met de bekostigingsvoorwaarden van het vervangingsfonds. Dit kan leiden tot hogere personele uitgaven, waar geen bekostiging tegenover staat. Aan de andere kant is het tekort aan leerkrachten op de arbeidsmarkt een probleem dat direct invloed heeft op de kwaliteit van ons onderwijs. In het schooljaar 2017-2018 is dan ook gestart met het verkennen van andere vormen van onderwijsaanbod, waarmee een tekort aan invallers of zelfs structurele formatieplaatsen beter kan worden opgevangen.

Een ander risico betreft de betrouwbaarheid van de rijksoverheid. Bij de start van de lumpsum is door het ministerie terecht aangedrongen op een betere inhoudelijke en financiële verantwoording door de onderwijssector. In de praktijk blijkt dat steeds meer kosten die de werkgever verplicht is te betalen niet vergoed worden door de overheid.

In 2017 is een discussie op gang gekomen over deze niet adequate bekostiging. Buiten de bestaande vakbonden om hebben leerkrachten uit heel Nederland de handen inéén geslagen als "PO in actie". De inzet richt zich met name tegen de hoge werkdruk in het primair onderwijs en de, zeker in vergelijking met het voortgezet onderwijs, lage salarissen. Door middel van (staking)acties is dit onder de aandacht van de politiek gebracht. Inmiddels is duidelijk dat, onder voorwaarden, er extra middelen zullen worden toegekend. Deze middelen zijn bedoeld voor de kleine scholen, voor de verlaging van de werkdruk en voor hogere salarissen.

Verslag Commissie Intern Toezicht PCBO Ferwerderadiel

Inleiding

Met dit jaarverslag legt de Commissie Intern Toezicht van de vereniging PCBO Ferwerderadiel verantwoording af van haar werkzaamheden in het kalenderjaar 2017. De Commissie Intern Toezicht (CIT) is een toezichthoudend orgaan binnen de vereniging en heeft de volgende taken:

- toezichthoudende taak op bestuur en organisatie van PCBO
- klankbord- en adviestaak voor bestuur en organisatie
- verantwoording afleggen aan de leden van de vereniging

De verhoudingen tussen het Bestuur en de CIT alsmede hun taken en hun bevoegdheden zijn (deels) statutair bepaald en vastgelegd. Deze documenten bestaan onder meer uit de statuten van de vereniging en het Toezichtkader. De documenten zijn te raadplegen op de website www.pcbo-ferwerderadiel.nl.

In deze notitie geeft de Commissie Intern Toezicht informatie over de uitoefening van de bij de Commissie belegde taken en bevoegdheden.

Samenstelling en Governance

De samenstelling van de Commissie Intern Toezicht was in 2017 als volgt:

Voorzitter: mw. N. Prins-Hoogsteen

Algemeen lid: mw. P. Meijer-Woudwijk
mw. S. Soepboer-Paulussen

Met de huidige governancestructuur beschikt PCBO Ferwerderadiel over een formele (organieke) scheiding tussen toezicht en bestuur en voldoet zij aan de eisen van de wet 'Goed onderwijs, goed bestuur'. Tevens onderschrijft de vereniging de 'Code Goed Bestuur in het Primair Onderwijs' van de PO-raad. De bestuurders en toezichthouders zijn dan ook aanspreekbaar op de toepassing ervan.

Werkwijze

De Commissie Intern toezicht vergaderde in 2017 zes keer regulier. Tijdens de vergaderingen werd naast de uitoefening van taken en bevoegdheden de (algemene) gang van zaken besproken.

De Commissie Intern Toezicht evalueert jaarlijks haar eigen functioneren en legt dit vast in een evaluatieverslag. Het doel is om vanuit de CIT een actieve bijdrage te leveren aan de strategische ontwikkeling van PCBO Ferwerderadiel. Om een adequaat en professioneel toezicht te borgen is PCBO Ferwerderadiel lid van de Vereniging van Toezichthouders In Onderwijsinstellingen (VTOI). De CIT kan bij de VTOI terecht voor ondersteuning op het vlak van goed en professioneel toezicht.

In het kader van de horizontale dialoog voert de Commissie Intern Toezicht jaarlijks gesprekken met de GMR (thematisch) en met de schooldirecteuren. De Commissie Intern Toezicht bezoekt jaarlijks een van de scholen.

Werkgeversrol

De Commissie Intern Toezicht hanteert een jaarlijkse cyclus van functionerings- en beoordelingsgesprekken met de algemeen directeur.

Specifieke taken en bevoegdheden

De Commissie Intern Toezicht oefent specifieke taken en bevoegdheden uit. Ten aanzien van deze specifieke taken en bevoegdheden kan een driedeling worden aangebracht:

1. A Zaken die de Commissie Intern Toezicht betreffen
2. B Werkgeverschap over de algemeen directeur van de vereniging
3. C Zaken die het Bestuur van de vereniging betreffen
4. D Overige specifieke zaken die de goedkeuring van de Commissie Intern Toezicht behoeven

De specifieke taken en bevoegdheden in het onderstaande schema zijn ontleend aan de Statuten en het Toezichtkader. De opsomming is limitatief.

Zaken betreffende de Commissie Intern Toezicht

Omschrijving:	Datum:	Opmerking(en):
Bijeenkomst CIT en bestuur: Strategisch beleid	mrt 2017	informatief - adviserend
Overleg/bijwonen GMR vergadering	mrt 2017	informatief
Gesprek met schooldirecteuren	mei 2017	informatief
Functioneringsgesprek alg. directeur	juni 2017	vastgesteld
Overleg CIT en alg. directeur	nov 2017	informatief

Tenslotte

De Commissie Intern Toezicht spreekt haar complimenten uit voor de voorbereidingen die het bestuur heeft getroffen omtrent het strategisch beleidsstuk en de bereidheid om open de dialoog hierover aan te gaan.

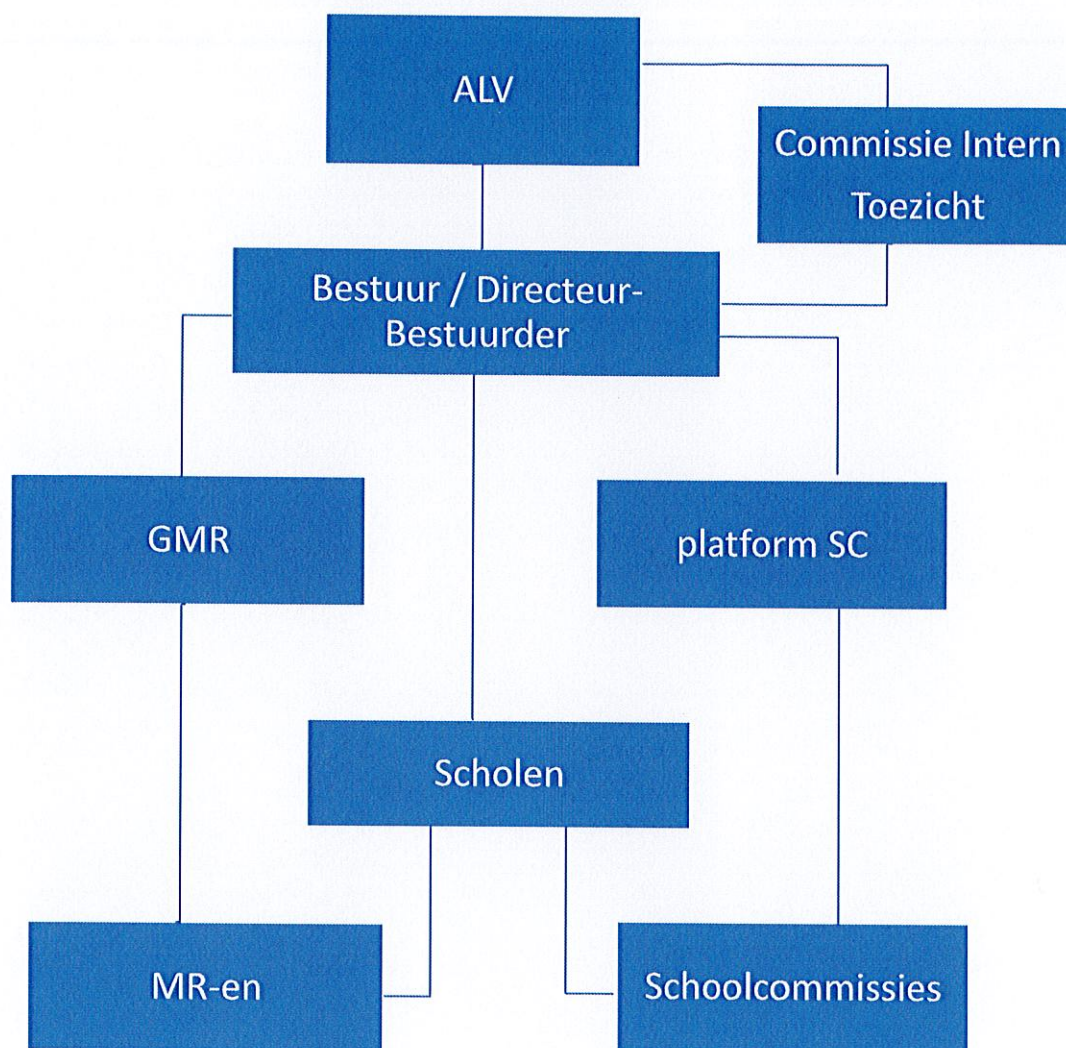
Dit jaar is duidelijk geworden dat informatie-uitwisseling en [interne] communicatie over en weer aandachtspunten zijn om op een constructieve manier te kunnen samenwerken. De Cit wil benadrukken dat er dit jaar hard gewerkt is om 'in control te zijn', het streven naar een sluitende begroting is een belangrijk punt geweest en dat heeft zijn vruchten afgeworpen.

In december 2017 is afscheid genomen van mw. N. Prins-Hoogsteen. We zullen haar in tijdens de ALV van juni 2018 nogmaals bedanken voor de jarenlange inzet in diverse functies binnen onze vereniging.

Datum verslag:

27-04-2018

P. Meijer- Woudwijk

Locaties scholen PCBO Ferwerderadiel

Bijlage 2

Vereniging voor PCBO in de gemeente Ferwerderadiel

Bezoekadres: De Streek 4, 9172 NJ Ferwert
Postadres: Postbus 20, 9074 ZL Hallum
Telefoon: 0518 - 412489

Directeur-Bestuurder:
dhr. B.P. Mooibroek
telefoon: 06-55746414
e-mail: bmooibroek@pcbo-ferwerderadiel.nl

1. *Christelijke basisschool "De Welle" - Burdaard*
Directeur: Mevr. T. Weijer
Adres: Schoolstraat 10 - 9111 HH
Telefoon: 0519 - 332525
e-mail: tweijer@pcbo-ferwerderadiel.nl

2. *Christelijke basisschool "De Ikker" - Blije*
Directeur: dhr. F. Jelsma
Adres: Farrewei 16 a - 9171 LM
Telefoon: 0519 - 561247
e-mail: ikker@pcbo-ferwerderadiel.nl

3. *Christelijke basisschool "Op Streek" - Ferwert*
Directeur: dhr. J.W. Eelkema
Adres: De Streek 4 – 9172NJ / Postbus 6 - 9172 ZS
Telefoon: 0518 - 411229
e-mail : opstreek@pcbo-ferwerderadiel.nl

4. *Christelijke basisschool "It Fundamint" - Hallum*
Directeur: dhr. E. Sprenger
Adres: Offingaweg 32 / Postbus 20 - 9074 AK / 9074 ZL
Telefoon: 0518 - 431219
e-mail: esprenger@pcbo-ferwerderadiel.nl

5. *Christelijke basisschool "Aasterage" - Marrum*
Directeur: dhr. J.W. Eelkema
Adres: Ringweg 26 / Postbus 13 - 9073 HH / 9073 ZK
Telefoon: 0518 – 411410
e-mail: aasterage@pcbo-ferwerderadiel.nl

6. *Kristlike basisskoalle "De Flieterpen " - Reitsum*
Directeur: dhr. dhr. F. Jelsma.
Adres: Jannumerwei 4, 9175 GH
Telefoon: 0519 - 339383
e-mail: fjelsma@pcbo-ferwerderadiel.nl

Overzicht bestuursleden PCBO Ferwerderadiel per 1-8-2017 Bijlage 3

Naam: (e-mail)	Functie:	Ingangsdatum schooljaar:	Tot:	Aandachtsgebieden
M. Bron	Voorzitter	1-8-2013	Medio 2018	
C. Mennegat	Lid	1-8-2016	Medio 2020	
B.P. Mooibroek	Directeur-bestuurder	1-8-2015		

Overzicht leden Commissie Intern Toezicht PCBO Ferwerderadiel per 1-8-2017

Naam: (e-mail)	Functie:	Ingangsdatum schooljaar:	Tot:	Aandachtsgebieden
Nathal Prins-Hoogsteen	Voorzitter	1-6-2014	Medio 2018	
Petra Meyer-Woudwijk	Secretaris	1-7-2017	Medio 2021	
Sandra Soepboer- Paulussen	Lid	1-7-2017	Medio 2021	

Financiële kengetallen

Aan de hand van de jaarrekening kan een aantal kengetallen en ratio's worden berekend die verder inzicht kunnen geven in de gevolgen van het gevoerde beleid over het boekjaar en waardoor het beeld uit de jaarrekening kan worden verduidelijkt.

<u>Kengetallen</u>	2017	2016
<u>Solvabiliteit 1</u> <i>Eigen vermogen in percentage van het totale vermogen.</i> De solvabiliteit geeft aan in hoeverre de vereniging in staat is aan haar langetermijnverplichtingen te voldoen. 25% á 50% wordt als goed aangemerkt. Is de waarde hoger dan 25% dan is de vereniging in staat om aan haar langetermijnverplichtingen te voldoen.	71%	69%
<u>Liquiditeit (Quick ratio)</u> <i>Verhouding vlottende activa minus voorraden en kortlopend vreemd vermogen.</i> Deze verhouding geeft aan in hoeverre de vereniging in staat is aan haar verplichtingen voor kortlopend vreemd vermogen te voldoen. Een waarde tussen de 1,5 en 2 is goed. Ligt de waarde boven de 1,5 dan is de vereniging in staat aan haar verplichtingen voor kortlopend vreemd vermogen te voldoen.	1,46	1,60
<u>Weerstandsvermogen</u> <i>Verhouding tussen het totale eigen vermogen en het totaal van de rijksbijdragen.</i> Een weerstandsvermogen tussen 10% en 40% wordt binnen de vereniging als aanvaardbaar geacht. Het weerstandsvermogen zegt iets over de reservepositie van de vereniging en over de mogelijkheden om financiële tegenvallers te kunnen opvangen.	42%	39%
<u>Rentabiliteit</u> <i>Verhouding exploitatieresultaat en de totale baten.</i> Dit heeft betrekking op het rendement en geeft aan of er sprake is van een positief dan wel negatief exploitatieresultaat. Daarbij wordt uitgegaan van de gewone bedrijfsvoering. Het wordt berekend door het resultaat (het "exploitatiesaldo") te delen door de totale baten van de bedrijfsvoering.	4,6%	-2,8%
<u>Kapitalisatiefactor</u> <i>De kapitalisatiefactor geeft een indicatie of het totale vermogen van de organisatie niet of inefficiënt wordt benut voor de uitvoering van de taken van de organisatie. De kapitalisatiefactor wordt bepaald door het totale kapitaal minus de gebouwen en terreinen te delen door de totale baten inclusief de financiële baten.</i> De volgende % worden hierbij ter indicatie gehanteerd. 35% bovengrens grote besturen (> 8mln omzet) 60% voor kleine besturen (<5 mln)	35%	42%
Aantal leerlingen per teldatum 1-10 (t-1)	714	710
Aantal FTE (inclusief vervanging)	53,62	54,94
<u>Personeelskosten per FTE</u>	62.318	61.024
<u>Percentage personeelskosten t.o.v. de totale lasten</u>	83%	81%

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

A1 Grondslagen

1 Algemeen

Activiteiten van het bevoegd gezag

In deze jaarrekening zijn de activiteiten van de PCBO Ferwerderadiel en van de onder deze rechtspersoon vallende scholen (zie gegevens rechtspersoon) verantwoord.

Grondslagen voor de jaarrekening

Bij de inrichting van de jaarrekening is de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, RJ-richtlijn 660 en Titel 9 Boek 2 BW gehanteerd. De in de jaarrekening opgenomen bedragen luiden in hele euro's. In de balans is het resultaatbestemmingsvoorstel reeds verwerkt. De waardering van activa en passiva vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de betreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden activa en passiva gewaardeerd volgens het kostprijsmodel.

Financiële instrumenten

De PCBO Ferwerderadiel heeft alleen primaire financiële instrumenten, voor de grondslagen wordt verwezen naar de behandeling per post.

2 Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

Investerings in meubilair, ICT en leermiddelen worden op de balans gewaardeerd tegen de aanschafwaarde verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De materiële vaste activa worden lineair afgeschreven vanaf de maand van aanschaf. Als ondergrens van de te activeren activa wordt € 500,- aangehouden. Investeringsubsidies die ontvangen zijn, worden in mindering gebracht op de investering. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur rekening houdend met een eventuele restwaarde.

Eigendom

Schoolgebouwen, waarvan het juridisch eigendom berust bij de vereniging en het economisch eigendom bij de gemeente, zijn niet in de balans opgenomen. Eventuele bruikleenscholen zijn eveneens niet verwerkt.

De kosten van groot onderhoud aan de binnenkant alsmede het buitenschilderwerk van de schoolgebouwen worden ten laste gebracht van de voorziening groot onderhoud.

Financiële vaste activa

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen. Financiële vaste activa met een looptijd korter dan 12 maanden worden opgenomen onder de vorderingen.

De overige financiële vaste activa (waaronder effecten), die bestemd zijn om de uitoefening van de werkzaamheid van de vereniging duurzaam te dienen, worden gewaardeerd tegen actuele waarde (beurswaarde per balansdatum).

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden gewaardeerd op nominale waarde onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid. De vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan een jaar, tenzij dit bij de toelichting op de balans anders is aangegeven.

Liquide middelen

Liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Liquide middelen die niet ter directe beschikking staan worden verwerkt onder de vorderingen. Liquide middelen die gedurende langer dan 12 maanden niet ter directe beschikking staan, worden verwerkt onder de financiële vaste activa.

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Algemene reserve publiek

Deze post betreft de niet-gebonden reserve die voortkomt uit de door (semi-)overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten. Aan de reserve worden via de resultaatbestemming overschotten in een boekjaar toegevoegd en tekorten onttrokken.

De algemene reserve vormt een buffer ter waarborging van de continuïteit van de PCBO Ferwerderadiel.

Bestemmingsreserves (publiek en privaat)

Hieronder opgenomen publieke en private reserves zijn bedoeld voor specifieke toekomstige uitgaven die uit de huidige beschikbare middelen gedekt moeten worden. Per bestemmingsreserve is aangegeven of deze is opgebouwd uit privaatrechtelijke dan wel publiekrechtelijke middelen.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen die op balansdatum bestaan en waarvan de omvang onzeker maar wel betrouwbaar te schatten is.

Voorziening groot onderhoud

De voorziening voor de gelijkmatige verdeling van onderhoudslasten gebouwen wordt bepaald op basis van te verwachten kosten over een reeks van jaren op basis van een onderhoudsplan. De voorziening wordt lineair opgebouwd. De voorziening wordt gewaardeerd tegen nominale waarde. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening ambtsjubileum

Voor op balansdatum bestaande verplichtingen uit hoofde van ambtsjubilea is een voorziening gevormd. De voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde van de toekomstige uitbetalingen en is afhankelijk van de ingeschatte blijfkans, gemiddelde salarisstijging en disconteringsvoet. Betaalde bedragen inzake jubileum worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening personele frictiekosten

In 2015 is een feitelijke verplichting ontstaan tot het betalen van frictiekosten. De voorziening is gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

Kortlopende schulden

Dit betreffen schulden met een op balansdatum resterende looptijd van ten hoogste één jaar. Kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen reële waarde.

Overlopende passiva

De overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

3 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Bij de bepaling van het exploitatiesaldo is uitgegaan van het baten en lastenstelsel. Dit betekent dat de opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Kosten hoeven nog geen uitgaven te zijn en opbrengsten nog geen inkomsten.

Rijksbijdragen

- de ontvangen (normatieve) rijksbijdrage en de niet geormerkte OCW-subsidies (vrij besteedbare doelsubsidies zonder verrekeningsclausule) worden in het jaar waarop de toekenningen betrekking hebben volledig verwerkt als bate in de de staat van baten en lasten.
- geormerkte OCW-subsidies met een vrij besteed overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord naar rato van de voortgang van de gesubsidieerde activiteiten. Het deel van de subsidies waarvoor nog geen activiteiten zijn verricht per balansdatum worden verantwoord onder de overlopende passiva.
- geormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Opbrengsten

Subsidies, niet zijnde investeringssubsidies, worden in het resultaat verantwoord zodra het waarschijnlijk is dat de desbetreffende subsidies zullen worden ontvangen en voor zover de hiermee samenhangende bestedingen zijn verricht.

Pensioenen

De PCBO Ferwerderadiel heeft een pensioenregeling. Pensioenen voor het onderwijspersoneel zijn ondergebracht bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). Per eind 2017 heeft dit pensioenfonds een dekkingsgraad van 104,4%. De pensioenverplichting wordt gewaardeerd volgens de "verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering". In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Er bestaat geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bedragen in het geval van een tekort bij het ABP, anders dan het effect van hogere premies.

Rente

Renteopbrengsten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost.

4 Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij deze methode wordt het nettoresultaat aangepast voor posten van de winst- en verliesrekening die geen invloed hebben op ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar, mutaties in de balansposten en posten van de winst en -verliesrekening waarvan de ontvangsten en uitgaven niet worden beschouwd als behorende tot de operationele activiteiten.

De liquiditeitspositie in het kasstroomoverzicht bestaat uit liquide middelen onder aftrek van gerealiseerde bankkredieten. In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt tussen operationele, investerings, en - financieringsactiviteiten.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen.

Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, waaronder financial leasing, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van leasetermijnen is opgenomen onder de operationele activiteiten.

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Model A: Balans per 31 december 2017 (na resultaatverdeling)

1 Activa	31 december 2017	31 december 2016
Vaste Activa		
1.1.2 Materiële vaste activa	1.461.606	1.105.168
1.1.3 Financiële vaste activa	<u>333.404</u>	<u>310.925</u>
Totaal vaste activa	<i>1.795.011</i>	<i>1.416.093</i>
Vlottende activa		
1.2.2 Vorderingen	389.019	333.955
1.2.4 Liquide middelen	<u>216.339</u>	<u>457.270</u>
Totaal vlottende activa	<i>605.358</i>	<i>791.226</i>
Totaal activa	<u>2.400.369</u>	<u>2.207.319</u>
2 Passiva		
2.1.1 Eigen vermogen	1.711.558	1.517.155
2.2 Voorzieningen	273.892	196.327
2.4 Kortlopende schulden	<u>414.919</u>	<u>493.837</u>
Totaal passiva	<u>2.400.369</u>	<u>2.207.319</u>

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Model B: Staat van baten en lasten over 2017

	Realisatie 2017	Begroting 2017	Realisatie 2016
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	4.091.927	3.926.478	3.865.381
3.2 Overige overheidsbijdragen	2.044	4.778	4.757
3.5 Overige baten	<u>105.365</u>	<u>80.986</u>	<u>120.152</u>
Totaal baten	<u>4.199.336</u>	<u>4.012.242</u>	<u>3.990.290</u>
4 Lasten			
4.1 Personeelslasten	3.234.374	3.206.422	3.327.461
4.2 Afschrijvingen	127.408	132.639	134.094
4.3 Huisvestingslasten	282.343	304.885	262.376
4.4 Overige lasten	<u>385.799</u>	<u>361.893</u>	<u>395.829</u>
Totaal lasten	<u>4.029.924</u>	<u>4.005.839</u>	<u>4.119.759</u>
Saldo baten en lasten	<u>169.413</u>	<u>6.403</u>	<u>-129.469</u>
6 Financiële baten en lasten	24.991	24.000	18.422
Nettoresultaat	<u>194.403</u>	<u>30.403</u>	<u>-111.047</u>

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Model C: Kasstroomoverzicht

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo Baten en Lasten	169.413	-129.469
<i>Aanpassingen voor:</i>		
Afschrijvingen	127.408	134.094
Mutaties voorzieningen	77.565	-25.759
<i>Veranderingen in vlottende middelen:</i>		
Vorderingen (-/-)	-55.064	18.036
Schulden	-78.918	85.574
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties:	<u>240.403</u>	<u>82.476</u>
Ontvangen interest	36	1.269
Opbrengst financiële activa en effecten	24.955	4.700
Buitengewoon resultaat		
	24.991	5.969
<u>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten:</u>	<u>265.394</u>	<u>88.445</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen in MVA (-/-)	-483.847	-52.814
Overige investeringen in FVA	-22.479	-11.630
<u>Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten:</u>	<u>-506.326</u>	<u>-64.444</u>
Mutatie liquide middelen	<u>-240.932</u>	<u>24.001</u>
Beginstand liquide middelen	457.270	433.268
Mutatie liquide middelen	-240.932	24.001
Eindstand liquide middelen	<u>216.339</u>	<u>457.270</u>

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Model VA: Vaste Activa

1 Activa

1.1.2 Materiele vaste activa

	Cumulatieve aanschafwaarde per 1 januari 2017	Cumulatieve afschrijvingen tot en met 1 januari 2017	Boekwaarde per 1 januari 2017	Mutaties 2017		Afschrijvingen Des- investeringen	Cumulatieve aanschafwaarde per 31 december 2017	Cumulatieve afschrijvingen tot en met 31 december 2017	Boekwaarde per 31 december 2017
				Investeringsen	Des- investeringen				
1.1.2.1 Gebouwen en terreinen	618.590	75.136	543.454	413.378	17.547	1.031.968	92.683	939.285	
1.1.2.3 Inventaris en apparatuur	1.343.200	968.583	374.617	52.571	61.294	1.395.771,36	102.987,48	365.894	
1.1.2.4 Overige vaste activa	708.335	521.238	187.097	17.898	48.567	726.232,57	56.980,01	156.428	
Materiële vaste activa	2.670.125	1.564.957	1.105.168	483.847	127.408	3.153.972	1.692.365	1.461.606	

Onder inventaris en apparatuur vallen de posten meubilair, inventaris en ICT middelen.
 Duurzame goederen worden geactiveerd bij een aanschafwaarde boven de € 500,-.
 Onder andere vaste bedrijfsmiddelen valt het onderwijsleerpakket.

Gehanteerde afschrijvingspercentages inventaris en andere vaste bedrijfsmiddelen per categorie:

1.1.2.1 - gebouwen	<u>termijn in jaren</u>
1.1.2.3 - terreinen	20, 25 of 40 jaar
1.1.2.3 - ICT	wordt niet op afgeschreven
- meubilair	5 of 20 jaar
1.1.2.4 - leermiddelen	15 of 20 jaar
	8 jaar

1.1.3 Financiële vaste activa

Boekwaarde per 1 januari 2017	Mutaties 2017			Boekwaarde per 31 december 2017
	Investerin- gen en verstrekte leningen	Desinvestin- gen en afgeloste leningen	Resultaat deelnemingen	
310.925	50.704	51.271	23.046	333.404
Financiële vaste activa				
310.925	50.704	51.271	23.046	333.404

De effecten worden gefinancierd vanuit het private vermogen.

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Model VV: Voorraden en vorderingen

1.2.2 Vorderingen

	31 december 2017	31 december 2016
1.2.2.1 Debiteuren	96.736	-
1.2.2.2 OCW	199.791	192.046
1.2.2.8 Overige overheden	-	1.556
1.2.2.10 Overige vorderingen	71.580	113.359
1.2.2.15 Overlopende activa	20.913	26.995
<u>Vorderingen</u>	389.019	333.955
Uitsplitsing		
<i>15200 - Vordering Ministerie</i>	199.791	192.046
<u>1.2.2.2 OCW</u>	199.791	192.046
<i>15615 - Vandalisme</i>	-	452
<i>15620 - Gemeente voorzieningen huisvesting/inrichting</i>	-	1.104
<u>1.2.2.8 Overige overheden</u>	-	1.556
<i>15750 - Te vorderen Vervangingsfonds</i>	20.176	61.486
<i>15790 - Nog te ontvangen bedragen</i>	51.404	51.873
<u>1.2.2.10 Overige vorderingen</u>	71.580	113.359
<i>15800 - Vooruitbetaalde lasten</i>	4.396	18.710
<i>15820 - Voorschot lonen / vordering personeel</i>	1.190	-
<i>15822 - Rekening courant (Youforce)</i>	-	19
<i>15840 - Transitorische posten</i>	15.326	7.032
<i>15890 - Overige overlopende activa</i>	-	1.234
<u>1.2.2.15 Overlopende activa</u>	20.913	26.995

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEN

Model EL: Effecten en Liquide middelen

1.2.4 Liquide middelen

	<u>31 december 2017</u>	<u>31 december 2016</u>
1.2.4.1 Kasmiddelen	-	61
1.2.4.2 Tegoeden op bankrekeningen	216.339	457.005
1.2.4.2 Kruisposten	-	204
<u>Liquide middelen</u>	<u>216.339</u>	<u>457.270</u>

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Model EV: Eigen vermogen

2.1.1 Eigen vermogen

	Stand per 1 januari 2017	Resultaat	Overige mutaties	Stand per 31 december 2017
2.1.1.1 Algemene reserve	-116.633	128.204	-	11.571
2.1.1.2 Bestemmingsreserve publiek	-	50.000	-	50.000
2.1.1.5 Bestemmingsreserve privaat	1.633.788	16.199	-	1.649.988
Eigen Vermogen	1.517.155	194.403	-	1.711.558

Uitsplitsing

<i>21150 - Algemene reserve</i>	-116.633	128.204		11.571
<u>2.1.1.1 Algemene reserve</u>	-116.633	128.204	-	11.571
<i>21210 - Bestemmingsreserve personeel</i>	-	50.000		50.000
<u>2.1.1.2 Bestemmingsreserve publiek</u>	-	50.000	-	50.000
<i>21300 - Bestemmingsreserve privaat</i>	348.630	23.689		372.319
<i>21301 - Bestemmingsreserve schoolfonds</i>	1.285.158	-7.489		1.277.669
<u>2.1.1.5 Bestemmingsreserve privaat</u>	1.633.788	16.199	-	1.649.988

Met de invoering van de lumpsum per 1 augustus 2006 mogen door onderwijsinstellingen geen rijksmiddelen meer worden ingezet voor huisvestingsvoorzieningen waar de gemeente verantwoordelijk voor is. Uitgaven aan een huisvestingsvoorziening is alleen toegestaan indien deze aanvullend is en bekostigd is uit private middelen of uit de publieke reserves die zijn opgebouwd voor de invoering van de lumpsum.

Saldo (publieke) reserves per 1-1-2006	302.509	
Exploitatieresultaat (publiek) januari-juli 2006	32.553	
Saldo (publieke) reserves per 1-8-2006		335.062

Eigen bijdrage nieuwbouw 2009	232.500
Verbouw 2009	15.517
Airco directiekamer 2011	3.802
Huur gebouw 2011	5.977
Huur gebouw 2012	6.120
Huur gebouw 2013	4.911
Huur gebouw 2014	7.500
Huur gebouw 2015	4.740
Huur gebouw 2016	3.278
Huur gebouw 2017	2.574

Stand per 31 december 2016

286.919

48.143

Model VL: Voorzieningen en langlopende schulden

2.2 Voorzieningen

	Stand per 1 januari 2017	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Rente mutatie (bij contante waarde)	Stand per 31 december 2017	Looptijd < 1 jaar	Looptijd t/m 5 jaar	Looptijd > 5 jaar
2.2.1 Personele voorzieningen	42.242	12.285	9.426	-	-	45.101	-	21.020	24.081
2.2.3 Voorziening voor groot onderhoud	154.085	163.485	46.808	41.972	-	228.791	81.003	147.788	-
<u>Voorzieningen</u>	196.327	175.770	56.234	41.972	-	273.892	81.003	168.808	24.081
Uitsplitsing									
22100 - Voorziening jubilea	42.242	12.285	9.426	-	-	45.101	-	21.020	24.081
2.2.1 Personele voorzieningen	42.242	12.285	9.426	-	-	45.101	-	21.020	24.081
22300 - Voorziening groot onderhoud	154.085	163.485	46.808	41.972	-	228.791	81.003	147.788	-
2.2.3 Voorziening voor groot onderhoud	154.085	163.485	46.808	41.972	-	228.791	81.003	147.788	-

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Model KS: Kortlopende schulden

2.4 Kortlopende schulden

	31 december 2017	31 december 2016
2.4.8 Crediteuren	30.047	69.835
2.4.4 Schulden aan OCW	-	-
2.4.9 Belastingen en premies sociale verzekeringen	119.359	119.658
2.4.10 Schulden ter zake van pensioenen	38.455	40.546
2.4.12 Overige schulden	12.364	108.293
2.4.19 Overlopende passiva	214.693	155.506
<u>Kortlopende schulden</u>	<u>414.919</u>	<u>493.837</u>
 Uitsplitsing		
<i>24700 - Af te dragen aan Belastingdienst</i>	119.355	119.658
<i>24731 - Te betalen premie VF</i>	4	-
<u>2.4.9 Belastingen en premies sociale verzekeringen</u>	<u>119.359</u>	<u>119.658</u>
 <i>24800 - Te betalen pensioenbijdragen</i>	 38.455	 40.546
<u>2.4.10 Schulden ter zake van pensioenen</u>	<u>38.455</u>	<u>40.546</u>
 <i>24900 - Nog te betalen bedragen</i>	 3.467	 107.257
<i>24930 - Te betalen netto salarissen</i>	8.898	1.035
<u>2.4.12 Overige schulden</u>	<u>12.364</u>	<u>108.293</u>
 <i>24020 - Nog te besteden subsidies ministerie</i>	 15.525	 48.876
<i>24040 - Vooruitontvangen bedragen</i>	93.126	-
<i>24050 - Aanspraken vakantiegeld</i>	106.041	106.630
<u>2.4.19 Overlopende passiva</u>	<u>214.693</u>	<u>155.506</u>

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Model G: Verantwoording subsidies

G1. VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES ZONDER VERREKENINGSCLAUSULE (Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a en EL&I regelingen betrekking hebben op de EL&I subsidies)

Omschrijving	Kenmerk	Datum	bedrag toewijzing €	ontvangen t/m verslagjaar €	Prestatie afgerond Ja/Nee
--------------	---------	-------	---------------------------	-----------------------------------	---------------------------------

n.v.t.

G2. VERANTWOORDING VAN SUBSIDIES MET VERREKENINGSCLAUSULE (Regeling ROS art. 13, lid 2 sub B en EL&I regelingen betrekking hebben op de EL&I subsidies)

G2.A. Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Datum	bedrag toewijzing	ontvangen t/m verslagjaar	totale kosten	te verrekenen ultimo verslagjaar
--------------	---------	-------	----------------------	------------------------------	------------------	-------------------------------------

n.v.t.

€

€

€

€

G2.B. Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Kenmerk	Datum	bedrag toewijzing	saldo 1 januari 2017	ontvangen in verslagjaar	lasten in verslagjaar	totale kosten 31 december 2017	saldo nog te besteden 31 december 2017
--------------	---------	-------	----------------------	-------------------------	-----------------------------	--------------------------	-----------------------------------	---

n.v.t.

€

€

€

€

€

€

ONO Onderwijs Netwerk Ondernemen

Het bestuur heeft geen subsidie ontvangen met betrekking tot Onderwijs Netwerk Ondernemen.

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Model OB: Opgave overheidsbijdragen

3.1 Rijksbijdragen

	<u>Werkelijk 2017</u>	<u>Begroting 2017</u>	<u>Werkelijk 2016</u>
3.1.1.1 Normatieve rijksbijdragen	3.866.522	3.745.810	3.717.132
3.1.2.1 Overige subsidies OCW	64.352	50.203	51.125
3.1.3.1 Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdrage SWV	161.054	130.465	97.124
<u>Rijksbijdragen</u>	<u>4.091.927</u>	<u>3.926.478</u>	<u>3.865.381</u>

3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies

	<u>Werkelijk 2017</u>	<u>Begroting 2017</u>	<u>Werkelijk 2016</u>
3.2.2.2 Overige overheidsbijdragen	2.044	4.778	4.757
<u>Overige overheidsbijdragen en -subsidies</u>	<u>2.044</u>	<u>4.778</u>	<u>4.757</u>

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Model AB: Opgave andere baten

3.5 Overige baten

	<u>Werkelijk 2017</u>	<u>Begroting 2017</u>	<u>Werkelijk 2016</u>
3.5.1 Opbrengst verhuur	2.260	3.005	3.396
3.5.2 Detachering personeel	-	-	32.169
3.5.3 Schenkingen	785	-	780-
3.5.4 Sponsoring	-	-	1.841
3.5.5 Ouderbijdragen	29.020	30.425	34.716
3.5.10 Overige baten	73.300	47.556	48.809
<u>Overige baten</u>	<u>105.365</u>	<u>80.986</u>	<u>120.152</u>

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Model LA: Opgave van de lasten

4 Lasten

4.1 Personele lasten

	<u>Werkelijk 2017</u>	<u>Begroting 2017</u>	<u>Werkelijk 2016</u>
4.1.1 Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten	3.341.217	3.096.901	3.352.679
4.1.2 Overige personele lasten	192.564	109.521	273.374
4.1.3 Af: Uttkeringen die personeelslasten verminderen	299.407	-	298.592
<u>Personele lasten</u>	<u>3.234.374</u>	<u>3.206.422</u>	<u>3.327.461</u>
Uitsplitsing			
4.1.1.1 <i>Brutolonen en salarissen</i>	2.461.596	3.096.901	2.510.653
4.1.1.2 <i>Sociale lasten</i>	546.149	-	557.068
4.1.1.3 <i>Pensioenpremies</i>	333.471	-	284.958
<u>Lonen en salarissen</u>	<u>3.341.217</u>	<u>3.096.901</u>	<u>3.352.679</u>
4.1.2.1 <i>dotaties voorzieningen</i>	12.285	27.500	17.238
4.1.2.2 <i>personeel niet in loondienst</i>	17.149	4.271	144.770
4.1.2.3 <i>overige</i>	163.130	77.750	111.366
<u>Overige personele lasten</u>	<u>192.564</u>	<u>109.521</u>	<u>273.374</u>

4.2 Afschrijvingslasten

	<u>Werkelijk 2017</u>	<u>Begroting 2017</u>	<u>Werkelijk 2016</u>
4.2.2 Afschrijving op materiële vaste activa	127.408	132.639	134.094
<u>Afschrijvingslasten</u>	<u>127.408</u>	<u>132.639</u>	<u>134.094</u>

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

4.3 Huisvestingslasten

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
4.3.1 Huurlasten	13.293	12.000	9.781
4.3.3 Onderhoudslasten	55.282	19.500	33.872
4.3.4 Lasten voor energie en water	53.395	66.400	64.165
4.3.5 Schoonmaakkosten	11.062	10.300	10.111
4.3.6 Belastingen en heffingen	8.526	11.500	10.543
4.3.7 Dotatie onderhoudsvoorziening	121.513	163.485	114.198
4.3.8 Overige huisvestingslasten	19.271	21.700	19.706
<u>Huisvestingslasten</u>	282.343	304.885	262.376

4.4 Overige lasten

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
4.4.1 Administratie- en beheerslasten	90.108	90.338	101.615
4.4.2 Inventaris en apparatuur	93.408	81.850	94.947
4.4.3 Leer- en hulpmiddelen	94.770	82.000	102.911
4.4.5 Overige lasten	107.513	107.705	96.356
<u>Overige lasten</u>	385.799	361.893	395.829
Specificatie honorarium			
4.4.1.1 <i>Onderzoek jaarrekening</i>	4.858		5.863
<u>Accountantslasten</u>	4.858	-	5.863

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Model FB: Financiële baten en lasten

6 Financiële baten en lasten

	Werkelijk 2017	Begroting 2017	Werkelijk 2016
6.1.1 Rentebaten	36	24.000	1.269
6.1.4 Overige opbrengsten financiële vaste activa en effecten	24.955	-	17.153
<u>Financiële baten en lasten</u>	24.991	24.000	18.422

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Model E: Overzicht verbonden partijen

Naam	Juridische vorm 2017	Statutaire zetel
Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Friesland	Stichting	Leeuwarden

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

WNT: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector

4.1: Vermelding bezoldiging topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen

Vermelding topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen 1 (vermelding alle bestuurders met dienstbetrekking)

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op PCBO Ferwerderadiel. Het voor PCBO Ferwerderadiel toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 107.000, het WNT-maximum voor het onderwijs, klasse A.

Deze klasseindeling is gebaseerd op de uitkomsten van de complexiteitsvragen die als volgt zijn vastgesteld:

Gemiddelde totale baten	2
Gemiddeld aantal studenten	1
Gewogen aantal onderwijssoorten	1
Totaal aantal complexiteitspunten	4

2017

Bedragen x € 1	B.P. Mooibroek
Funcctiegegevens	Algemeen directeur
Aanvang en einde dienstvervulling in 2017	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1
Gewezen topfunctionaris	Nee
(fictieve) dienstbetrekking	Ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkosten vergoeding	91.349
Beloning betaalbaar op termijn	14.429
Subtotaal	105.778
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	107.000
Totale bezoldiging	105.778

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Gegevens 2016	
Aanvang en einde dienstvervulling in 2016	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor 2016 in fte	1
Beloning plus belastbare onkosten vergoeding	91.868
Beloning betaalbaar op termijn	11.409
Totale bezoldiging 2016	103.277

Vermelding toezichthouders (lid van het hoogste toezichthoudend orgaan)

Bedragen x € 1	M. Bron	C. Mennegat	P. Regnerus	N. Prins-Hoogsteen	P. Meyer-Woudwijk	J.W. de Vries	S. Soepboer-Paulussen
Functiegegevens	Lid	Lid	Voorzitter CIT	Voorzitter CIT	Secretaris CIT	Lid CIT	Lid CIT
Aanvang en einde dienstvervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 1/3	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 1/3	01/01 - 31/12
Bezoldiging							
Bezoldiging	-	-	-	-	-	-	-
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	16.050	10.700	16.050	16.050	10.700	10.700	10.700
Totale bezoldiging	-	-	-	-	-	-	-

Gegevens 2016	F. van der Lep	M. Bron	C. Mennegat	P. Regnerus	N. Prins-Hoogsteen	J.W. de Vries
Functiegegevens	Voorzitter	Lid	Voorzitter CIT	Voorzitter CIT	Secretaris CIT	Lid CIT
Aanvang en einde dienstvervulling in 2016	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Bezoldiging	-	150	150	-	-	-

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELENDEN

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Kopieercontract

De vereniging is in het bezit van een contract voor de huur van kopieerapparaten met Ricoh. Het contract is ingegaan op 1 juni 2014 en loopt af op 31 mei 2020.

Het huurbedrag zoals opgenomen in het contract bedraagt € 2.141,84 per maand all-in.

Voorziening duurzame inzetbaarheid

In het kader van de Regeling Duurzame Inzetbaarheid is een inventarisatie gedaan onder het personeel, maar er zal geen gebruik worden gemaakt van de rechten tot sparen hiervoor.

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Bestemming van het resultaat

Vanuit de statuten zijn geen nadere bepalingen opgenomen met betrekking tot de bestemming van het resultaat. Het voorstel voor de resultaatbestemming is als volgt:

Resultaat 2017

128.204 wordt toegevoegd aan de algemene reserve
50.000 wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve personeel
16.199 wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve privaat

194.403 totaal resultaatverdeling

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die van invloed zijn op de waardering van de in de balans getoonde posten of het resultaat.

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Ondertekening door bestuurders en toezichhouders

- B. Mooibroek
Algemeen directeur

- N. Prins-Hoogsteen
Voorzitter CIT

- P. Meyer-Woudwijk
Secretaris CIT

- S. Soepboer-Paulussen
Lid CIT

Datum vaststelling jaarrekening:

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

Controle verklaring van de onafhankelijke accountant

Vereniging voor Protestants Christelijk Basisonderwijs in de gemeente
Ferwerderadiel
te Ferwert

Datum
15 juni 2018

Behandeld door
drs. M. Bruinsma RA

Kenmerk
8113/MB/CE/RvdB

Aan: de commissie intern toezicht en het bestuur van Vereniging voor Protestants
Christelijk Basisonderwijs in de gemeente Ferwerderadiel

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Vereniging voor Protestants Christelijk Basisonderwijs in de gemeente Ferwerderadiel te Ferwert gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Vereniging voor Protestants Christelijk Basisonderwijs in de gemeente Ferwerderadiel op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de staat van baten en lasten over 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging voor Protestants Christelijk Basisonderwijs in de gemeente Ferwerderadiel, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor

de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de raad van toezicht en het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening

en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Groningen, 15 juni 2018

AKSOS Assurance B.V.
namens deze

drs. M. Bruinsma RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen, en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Gegevens over de rechtspersoon

Algemene gegevens

Bestuursnummer	40789
Naam instelling	PCBO Ferwerderadiel
Adres	De Streek 4
Postcode	9172 NJ
Plaats	Ferwert
Telefoon	0518 - 412 489
E-mailadres	bmooibroek@pcbo-ferwerderadiel
Website	www.pcbo-ferwerderadiel.nl
Contactpersoon	Dhr. B. Mooibroek
Telefoon	0518 - 412 489
E-mailadres	bmooibroek@pcbo-ferwerderadiel

PARAAF VOOR WAARMERKINGSDOELEINDEN

